

Nytt frå Fagområde for allmenmedisin, UiB

Får vi enklare tilgang til forskingsdata?

Norge har mange helseregister som allmenmedisinske forskarar nyttar hyppig, som mange av prosjekta omtalt anna stad i denne spalta. Eksempel er rekningskorta frå fastlegar og legevakt (KUHR), fastelegeregisteret og legemiddelregisteret. Men å få rask, enkel og billeg tilgang til data slik at forskinga faktisk kan komme i gang, har ofte vore eit langt lerret å bleike. Professor i allmenmedisin og no direktør i Folkehelseinstituttet har i Tidsskriftet karakterisert norske helsedata som ein utilgjengeleg skatt. Under koronapandemien gjekk fekk vi for eksempel ikkje gjennomføre vitenskapleg evaluering av store smitteverntiltak, grunna eit stivbeint og forseinkande regelverk.

Regjeringa har no til høyring fleire forslag som skal føre til forenklingar for forskarane. Det blir forslått endringar i både helseforsknings- og helseregisterlova med tanke på forenkling av saksgangen. Dei etiske komiteane (REK) skal få ei meir reindyrka rolle for etikken og teieplikta, og skal ikkje ta stilling til personvern eller drive meir allmenn kontroll av prosjekt. Ein skal ikkje lenger be om førehandsgodkjenning frå REK på reine helseregisterstudiar. Slike data skal også kunne oppbevarast lenger enn før. Det blir også foreslått endringar i krav til samtykke.

For allmenmedisinsk forskning er det ikkje berre «data ut» som er viktig. Vi har utfordringar også med «data inn». Endringar i Normaltariffen kan redusere datamengda og nytte av registra.

Vi som bruker helsedata til forskning er blitt lova forenklingar før, og blitt skuffa. Denne gongen synes eg det er grunn til optimisme.

Steinar Hunskaar

steinar.hunskar@uib.no

Heidi Syvertsen får praksisveilederprisen

Praksisveilederprisen for 2023 er tildelt Heidi Syvertsen fra Vigeland legesenter i Lindesnes. Hun studerte i Tyskland og Sverige og har vært fastlege siden 2000, og har arbeidet i Lindesnes kommune siden 2002.

Praksisveilederprisen blir årlig tildelt en allmennlege på Vestlandet som i kontakten med studentene har vist stor evne til å

formidle faglig entusiasme og klinisk kompetanse. Vinneren blir kåret på bakgrunn av nominasjoner fra studenter som har vært i praksis.

Syvertsen omtales som en dyktig lege, som i tillegg er opptatt av at studentene skal få maksimalt ut av praksisoppholdet sitt. «Jeg synes det er både spennende og givende å ha student i praksis, og jeg prøver å formidle at fastlegejobben er veldig spennende og variert», sier Heidi Syvertsen i en kommentar etter å mottatt prisen.

Stipend frå AMFF

Allmenmedisinsk forskingsfond (AMFF) har hatt to tildelingar i 2024 for doktorgradsstipend i allmenmedisin. Mange søkarar frå vårt miljø er tildelt stipend på heil- eller deltid som skal utførast i 2025:

Jørgen Breivold, allmennlege i Stavanger, om portvaktrollen.

Jonas Nordvik Dale, fastlege i Bjørnafjorden, om covid-19-pandemien og allmennpraksis.

Ina Grung, allmennlege i Bergen, om depresjon i allmennpraksis.

Anneli Borge Hansen, allmennlege i Bergen, om depresjonsbehandling.

Lars Aga Haugom, fastlege i Bjørnafjorden, om urinvegsinfeksjonar.

Anita Hunsager, lege ved Bergen legevakt, om hjelp ved sjølvskading.

Kristian Myklevoll, fastlege i Stord, om vaktlegars handtering av raude responsar.

Thomas Omdal, fastlege i Bergen, om symptom i overgangsalderen.

Sharline Riiser, fastlege i Sogndal, om depresjonsomsorg i allmennpraksis.

Isabel Sebjørnsen, forsker ved Nasjonalt kompetansesenter for legevaktmedisin, om skrøpeligheit hos akutt sjuke eldre.

Ph.d.: Fastlegen og samlivsproblemer

Siri Dalsmo Berge disputerte 11.10.2024 for ph.d.-graden ved UiB med avhandlingen "Couple Relationship Problems in General Practice". Avhandlingen viser at det er mange som snakker med fastlegen om samlivsspørsmål, og en betydelig andel av disse finner samtalen nyttige.

Tre artikler omtaler fastlegens rolle i handtering av samlivsproblemer. Intervjuer med fastleger og pasienter avdekket at samlivstema sjelden er

hovedårsaken til legebesøk, men temaet kommer opp når legen har en helhetlig tilnærming til pasientens plager. Fastlegene ser verdien av slike samtaler, og analysene viser at gode anledninger for å snakke om samlivsspørsmål kan være rutinekontroller, konsultasjoner om seksuelle problemer, svangerskapskontroller, pasienter med andre livsbelastninger og nye pasienter.

Fastlegene ser ikke på seg selv som terapeuter, men samtidig etterlyser de verktøy for bruk i samtaler om parforhold, tilpasset de rammene de har. Funnene understreker også behovet for undervisning på legestudiet og i spesialistutdanningen i allmenmedisin om hvordan relasjonelle problemer påvirker helse og hvordan fastleger kan håndtere slike samtaler for å fremme helse.

Siri Dalsmo Berge (f. 1977) er lege fra NTNU, fastlege i Arendal og spesialist i allmenmedisin. Hovedveileder har vært professor Thomas Mildestvedt, og biveiledere har vært professor emerita Mette Brekke (UiO) og professor emeritus Eivind Meland.

Håndbok om psykisk helsehjelp etter flukt

«Psykisk helsehjelp etter flukten» er nylig praktisk håndbok utgitt på Fagbokforlaget. Boken er for alle som møter flyktninger i sitt arbeid. Gjennom 11 kapitler belyses temaer som identitet, tolkebruk, psykiske plager og behandling av alvorlige traumer, tortur og psykoser.

Redaktører er psykologene Gro Sandal og Per-Einar Binder, mens allmennlegene Esperanza Diaz og Elisabeth Strømme fra Institutt for global helse og samfunnsmedisin har bidratt i flere kapitler.

Statsbudsjettet: Som før til forskning

Omtrent som i fjor er oppsummert de foreslåtte bevilgningene til allmenmedisinsk forskning i statsbudsjettet for 2025. Dette gjelder alle de lokale enhetene AFE-Bergen, Nasjonalt kompetansesenter for legevaktmedisin (NKLM), PraksisNett og Senter for kvalitet i legekontor (SKIL).